



חידושים, הנחיות, הלכות ופרשנויות
בסוגיות של אתיקה מקצועית בעריכת דין

גיליון מס' 16 ■ סיון תשנ"א ■ מאי 1991

יוצא לאור ע"י ועדת האתיקה שליד ועד מחוז ת"א בלשכת עורכי הדין ■ העורך: עו"ד יאיר בן-דוד
המערכת: אבן גבירול 30, תל-אביב 64078

חברים יקרים,

החגים, החופשות וה"גיורים", שנתרגשו עלינו בחודש שעבר, לא השביטו את ועדת האתיקה ממלאכתה, שכן זו המשיכה להתכנס, כמנהגה, מדי שבוע - אך הם גרמו לעיכוב-מה בהוצאת גיליון אפריל של "עט ואתיקה".

כיון שכך, החלטנו לעשות מעשה ולהקדים במעט את הופעת גיליון חודש מאי, כדי שניתן יהיה לשלוח את שני הגיליונות בצוותא חדא.

אני מקווה, כי שני הגיליונות שלפניכם לא יהיו בבחינת "נטל כבד" על הקורא, שכן עמוסים הם בסוגיות אתיקה חשובות ומגוונות, שהצטברו בחודשים האחרונים על שולחן הוועדה.

ולעניין שונה: בשעת כתיבת שורות אלו - פחות מ-90

יום לבחירות הכלליות בלשכה - ניתן כבר להתחיל, לפחות פורמלית, בתעמולת הבחירות.

מי שיאמץ את זכרוננו ויחזור למערכות-בחירות קודמות שידענו, ייזכר בוודאי בטעם הלא-טוב שהשאירו בנו אחדות מהן, מבחינת הסגנון והתוכן של הדברים שנאמרו, הוחלפו ואף נכתבו על-ידי המומעדים השונים זה כלפי זה.

אני בטוח כי כולכם מצטרפים אלי בתקווה, כי מה שהיה לא ישוב, ובתעמולת הבחירות הנוכחית נדע כולנו לשמור הן על כללי האתיקה המקצועית, הן על כבודם של עמיתינו המתמודדים על התפקידים השונים והן על כבוד המקצוע.

בברכה,
עמוס נצר, עו"ד
יו"ר ועדת האתיקה

את המשיב "לצמיתות" מהלשכה.

החלטת בית-הדין הארצי: תוך כדי דיון בערער לגופו עושה בית הדין הבחנה חשובה בין העונש של השעייה לעשר שנים, שהיא התקופה המקסימלית האפשרית עפ"י החוק, לבין הוצאה מן הלשכה, והוא מנתח את המשמעות השונות שיש לכל אחד מהעונשים הללו.

"הכרתנו את המלה "לצמיתות" במרכאות, הואיל ומושג הצמיתות אינו מוגוּן בחוק לשכת עורכי הדין, תשכ"א-1961 (להלן - "החוק"). סעיף 5x68 לחוק מקנה לבית דין משמעותי סמכות להעניש עורך דין המורשע בעבירת משמעת ע"י הוצאתו מן הלשכה. הוצאה זו אינה "לצמיתות". החוק מאפשר למי שנדון להוצאה מן הלשכה לבקש חידוש חברותו בה, בתנאי שחלפו לפחות עשר שנים מהוצאתו (סעיף 52 לחוק). הווה אומר: אין בחוק סמכות להוציא עורך דין מהלשכה "לצמיתות", שמשמעותה הוצאה מהלשכה ללא זכות חזרה לשורותיה.

פסק-דין

מה בין השעייה לתקופה של עשר שנים - לבין הוצאה ל"צמיתות" מן הלשכה

העובדות: המשיב הורשע בבית-הדין המשמעותי המחוזי בתל-אביב יפו, על פי הרדאתו, במספר של מעשי התרשלות והתחמקות כלפי לקוחות, המהווים פגיעה בכבוד המקצוע, התנהגות בלתי הולמת ועבירות על שורה של סעיפים בכללי האתיקה המקצועית. הוא נדון להשעייה לתקופה של עשר שנים, כאשר בהשעייה זו נכללו גם השעיית הקודמות שהוטלו עליו.

הועד המחוזי של הלשכה ערער בפני בית הדין המשמעותי הארצי על קולת העונש וטען כי לאור חומרת העבירות בהן הורשע ומספרן הרב, יש להוציא

תקופת ההשעיה – לעומת הוצאה מן הלשכה, המאפשרת חידוש חברות בלשכה, אולם מתנה זאת בשיקול דעת מחדש של הלשכה, נראה לנו שהכף נוטה, בנסיבותיו המיוחדות של מקרה זה, לדרך השנייה.

"אנו תומכים בכך שלמשיב תישאר התקווה לשוב לעסוק בעריכת דין. אולם, מאידך ניסא, אין לותרו על הפעלת שיקול הדעת מצד הלשכה אם לקבלו ובאילו תנאים. עליו יהיה להוכיח מחדש את כשירותו המקצועית, ובמיוחד את כשירותו האישית והנפשית, להצטרף לשורות עורכי הדין ולשאת באחריות המוטלת על בעל מקצוע זהו כלפי לקוחותיו וכלפי הציבור.

"לאור האמור לעיל, הננו כדויעה שיש לקבל את ערעור הלשכה ולהורות על הוצאתו של המשיב מהלשכה. הננו מוסיפים, בשולי ההחלטה, המלצה ללשכה לבחון באורח חיובי קבלתו של המשיב מחדש כחבר בלשכה אם בחלוף המועד החוקי יוברר כי המשיב הצליח להתגבר על הנסיבות שגרמו להדרדרותו, בתקווה שהמלצה זו תשמש נר לרגליו של המשיב ואתגר להמשך דרכו.

(בד"א 19/90 - בפני ההרכב: עו"ד חיים צדוק - אב"י; עו"ד ד"ר ליפא מאיר; עו"ד משה קפלנסקי).

עו"ד כחברה

חברת עורכי דין אינה יכולה לכלול בין בעלי מניותיה גם מי שאינו עורך-דין

העובדות: עו"ד ייסד חברת עורכי דין, אשר נרשמה ברשם החברות תחת שם מסחרי ובצירוף המלים "... חברה ליעוץ מס ועריכת דין בערבון מוגבל". בחברה מניה אחת המוחזקת בנאמנות ע"י אדם שאינו עו"ד עבור חבר אחר בחברה שהינו עו"ד. ועדת האתיקה המרכזית של הלשכה נתבקשה להביע דעתה בשתי שאלות:

- א. האם מניית הנאמנות איננה פוסלת את קיום החברה, או ששאם גם הנאמן נדרש להיות עו"ד?
- ב. האם יכול שם החברה לכלול שם מסחרי, שאינו שמש של חברי החברה או אחד מהם?

חוות דעת הוועדה: ועדת האתיקה המרכזית, שדנה בשאלות אלו, קבעה כי החברה הנ"ל אינה עומדת בדרישות סעיפים 59א ו-ב לחוק לשכת עורכי הדין, תשכ"א-1961, שזו לשונם:

59א. (א) עורך דין לא יעסוק במקצועו כחבר בחברת עורכי דין אלא אם נתקיים אלה:

(ו) החברה רשומה בישראל כפי פקודת החברות ואין לה

"עד שהחוק תוקן באמצעות תיקון מס' 15 (ס"ח) תשמ"ז מס' 1206, עמ' 36) היתה התקופה המירבית של השעית עורך דין (על פי סעיף 4368 לחוק) חמש שנים בלבד. מאז התיקון הנ"ל, התקופה המירבית של השעיה הארכה לעשר שנים.

"כאן יש מקום להבחנה חשובה: מי שהושעה לעשר שנים ממשיך להיות חבר לשכה מושעה במהלך תקופת השעיה, ובסיומה הוא רשאי לשוב לעיסוקו בעריכת דין **כענין שבזכות**. לעומתו, מי שהוצא מהלשכה ואמנם בלבק לחדש את חברותו בה בתום עשר שנים, אולם **אין לו זכות מוקנית** לכך. בסעיף 52 לחוק נאמר כי: "הלשכה רשאית, לפי שיקול דעתה, להסכים לחידוש החברות או לסרב לו". לפי סעיף 51 לחוק, על חידוש החברות יחולו הוראות הסעיפים 42 עד 47 לחוק "ובלבד שהלשכה לא תסרב לחידוש החברות אלא על סמך הרשעה או עובדות שארעו לאחר פקיעת החברות". אין ספק, שבנוסף לבלחנות השירות המקצועי של המועמד לחידוש החברות, על הלשכה לבחון ולבדוק את מצבו האישי והאם קיימות נסיבות המונעות את חידוש חברותו.

"העבירות המשמעותיות שהמשיב הורשע בהן הינן, בחלקן, חמורות. בחלקן האחר הינן קלות יחסית. כנגד השיקולים לקולא עומדות הנסיבות המיוחדות שבהן נעברו עבירותיו של המשיב. בפני בית הדין קמא הובאו - ביוזמת המשיב - ראיות המלמדות כי הנאשם התמכר לטפה המרה, וכי התמכרות זו הייתה הסיבה להסתבכויותיו של המשיב. אמנם צדק ב"כ המשיב בטענתו כי השיכרות לא היוותה חלק מהקובלנה וכי אין היא מהווה יסוד מיסודות העבירות המשמעותיות שבהן הורשע. ברם, צדק בית הדין קמא שלא התעלם מנסיבותיו המיוחדות של המשיב ומהרקע שגרם לעבירותיו בעת ששאם לשקול את שיקולי הענישה. ואף אנו איננו פטורים משיקולים אלה, כשאמור, הועלו ע"י המשיב ביוזמתו.

"שופטי הרוב של בית הדין קמא שקלו באופן יסודי את העונש הראוי והחליטו כי בנסיבות אלה יש להקל עם המשיב ולהגביל את השעייתו לעשר שנים, כנגד דעתו החולקת של חבר ההרכב שסבר כי העונש הראוי הינו הוצאה מן הלשכה "לצמיתות". לדעת חברי הרוב של ההרכב, יש מקום להעניק למשיב הזדמנות נוספת ולא לשלול לעד את הסיכוי שישוּב לעסוק בעריכת דין.

"כאמור, עמדותיהם השונות של חברי בית הדין קמא, כמו גם ערעור הלשכה שבפנינו, לוקים בכך שהם יוצאים מהתנחה שעונש של הוצאה מהלשכה דינו הוצאה "לצמיתות". אם כך היה הדבר, ייתכן שהיינו נוטים לדחות את הערעור ולקבל את עמדת הרוב בבית הדין קמא. אולם, כשאנו שוקלים את שני העונשים הבאים בחשבון: השעיה לעשר שנים - עם זכות חזרה אוטומטית לעיסוק בעריכת דין כסיוס

כל הבלה על ערבות חברה:

(2) מטרת החברה, לפי חזירה. הן האגודים של עורכי דין. פעולות עזר לעריכת דין. פעולות לניהול החברה ונכסיה ולהשקעת רווחיה ופעולות לוואי הדרושות לאלה. ונקבע בחוזה ההתאגדות כי לא יהיו לחברה הסכמי כוחות המפורטות בתוספת הענייה לפקודת החברות:

(3) כל חברי החברה ומנהליה הם חברי הלשכה.

(4) לא יעסק עורך דין במקצועו כחבר ביותר מחברת עורכי דין אחת.

59. שם של חברת עורכי דין לא יכלול אלא שם של עורכי דין שוהם חברי החברה העוסקים בעריכת דין.

לדעת הוועדה, על-פי לשון הסעיף, אין חברת עורכי דין יכולה לכלול בין חבריה נאמן שאינו עורך, אף אם הנהנה מנאמנות זו הינו עורך. אשר לשאלת השם, פסקה הוועדה כי חברה כזו אינה יכולה לשאת שם מסחרי, אלא רק את שם חבריה או יחיד מהם. המלים "לייעוץ מס" אינן יכולות להופיע כחלק משם החברה, אלא רק כתואר ("ייעוץ מס") ליד שמו של עורך חבר החברה, או העובד בה, הזכאי לתואר זה.

ניגוד עניינים

עורך של חברה מנוע

מלייצג אחד מעובדיה

כנגד חברת-הביטוח שלה

העובדות: עורך-דין, המשמש כיועץ משפטי קבוע של חברה פרטית, נתבקש על ידי אחד מעובדיה לייצגו בהליך של תאונת-עבודה כנגד חברת הביטוח, שבה מבטחת החברה בביטוח חברת מעבידים.

בפנייתו לוועדת האתיקה, כתב עוה"ד: "למעשה התביעה שתוגש מטעם העובד כנגד חברת-הביטוח היא גם תביעה כנגד המעביד. מאידך גיסא, למעביד אין כל שיקול דעת איך ובכמה לפצות את עובדו, וחברת הביטוח היא זו שתנהל את פרשת ההגנה. לאור העובדה כי למעביד אין התנגדות כי אייצג את עובדו בתביעה נגד חברת הביטוח - האם יש בכך משום ניגוד אינטרסים?"

חוות דעת הוועדה: ועדת האתיקה בדיעה כי בנסיבות העניין מנוע עוה"ד מלהגיש תביעה כנגד המבטח של מרשתו. לדעת הוועדה, אף כי לחברת הביטוח שיקול דעת עצמאי בעניין זה, הרי מבחינה משפטית נכנסת חברת הביטוח לנעליו של המעביד, שהוא הנתבע הפורמלי. בהיותו המעביד (החברה הפרטית) לקוח של עוה"ד, אין הוא יכול ורשאי לייצג לקוח אחד (העובד) בתביעה כנגד לקוח אחר (המעביד). הדבר נוגד את הוראות סעיף 14 לכללי האתיקה המקצועית התש"מ-1986, ועלול להעמיד את

עוה"ד במצב בלתי אפשרי, מבחינתו, אם יתכרז כי מסיבה כלשהי, למשל עקב פגם בפוליסה, חברת הביטוח פטורה מאחריות, וזו תיפול כולה על המעביד.

עורך ולקוחו

עורך שלקוחו ניתק עמו קשר

חייב למלא התחייבותו משכבר

לרישום משכנתא לטובת הבנק

העובדות: עורך נתבקש על-ידי לקוחו לטפל בעריכת הסכם מכר ורישום זכויות בעלות על דירה שרכש. בעת תחילת הסכם המכר, נתבקש עוה"ד לחתום על כתב התחייבות אישי כלפי בנק למשכנתאות שנתן משכנתא ללקוח לצורך רכישת הדירה. לימים ניתק הלקוח קשר עם בא-כוחו וכל נסיונות עוה"ד לאתרו, במשך תקופה ארוכה, לא נשאו פרי.

באחרונה פנה הבנק למשכנתאות אל עורך-הדין וביקשו להשלים את רישום הדירה על שם מרשו וכן את רישום המשכנתא לטובת הבנק, כפי שהתחייב. גם הבנק הודיע כי מאחר שהלקוח לא עמד בתשלומי המשכנתא, בכוונתו למכור את הדירה ולממש את החוב.

בפנייה לוועדת האתיקה שואל עוה"ד כיצד עליו לנהוג, לאור הדילמה הניצבת בפניו: אם יסיים את רישום הזכויות, "יצייל", את עצמו, שכן בכך ימלא התחייבותו כלפי הבנק, אך מאידך גיסא, יסכן את הלקוח, שכן רישום הזכויות יאפשר לבנק לממש את המשכנתא.

חוות דעת הוועדה: לדעת ועדת האתיקה, על עורך הדין לכבד את התחייבותו לרישום משכנתא לטובת הבנק למשכנתאות, בד בבד עם רישום הזכויות בדירה ע"ש לקוחו. ברם, בטרם יעשה כן עליו לעשות מאמץ מיוחד נוסף על מנת למצוא את הלקוח וליידע אותו על ההתפתחויות בעניין דירתו.

עורך והצד-שכנגד

אין מניעה לחשוף בבהמ"ש

מו"מ לפשרה שנוהל ישירות

בין עוה"ד לבעל-הדין שכנגד

העובדות: עורך-דין הגיש תביעה בשם מרשו כנגד פלוני. לאחר הגשת התביעה פנה פלוני בעצמו אל ב"כ התובע והציע לשלם סכום מסויים כפשרה לצורך יישוב העניין. ב"כ התובע סירב לכקשה.

בפנייתו לוועדת האתיקה, שואל עוה"ד: "האם אני

רשאי לחשוף את פניית הנתבע אלי והצעתו לפשרה בפני בהמ"ש בעת חקירת הנתבע!"

חוות-דעת הוועדה: עניין החשיפה בבהמ"ש של מו"מ לפשרה, שנוהל בין ב"כ הצדדים מחוץ לכתלי בהמ"ש, נדון ולובן פעמים אחדות בוועדת האתיקה. הוועדה קבעה עקרונית כי יש בצעד כזה משום התנהגות בלתי הולמת מצד עוה"ד החושף את הפרטים, שכן הוא פוגע ביכולת עורכי הדין לנהל ביניהם מו"מ באופן חופשי, שהיא מיסודות המקצוע. עם זאת, לדעת הוועדה, יש מקום לעשות הבחנה, כאשר המו"מ לפשרה נוהל לא בין שני ב"כ הצדדים אלא בין אחד מהם לבעל-הדין שכנגד, כפי שאירע במקרה שלהלן. במקרה זה אין מניעה אתית להעלות את דבר פניית הנתבע לב"כ התובע בעת חקירתו בבהמ"ש.

עו"ד והצד-שכנגד

אין לכלול בהסכם-שכירות הסכמה מראש של השוכר למתן פס"ד פינוי נגדו

העובדות: עורך-דין ערך בשם לקוחו, המשכיר, חוזה להשכרת נכס בינו לבין השוכר, ובין השאר כלל בו את הסעיף כדלקמן:

"להבטחת פינוי המושכר במועד על ידי השוכר בהתאם להוראות הסכם זה, יפנו הצדדים לבית המשפט למתן פסק דין של פינוי בהסכמה. השוכרים מתחייבים לחתום על יפוי כוח המייפה את כוחו של עו"ד (ב"כ המשכיר) להופיע בשמם ובמקומם בפני בית המשפט המוסמך לצורך קבלת פסק דין של פינוי אלא תר ו/או לחתום על בקשה למתן פסק דין בהסכמה לקבלת פסק דין לפינויים מהמושכר".

"מוסכם על הצדדים כי המשכיר לא יעשה שמוש בפסק הדין של הפינוי אלא אך ורק במקרה של הפרת סעיפים להסכם זה".

ב"כ המשכיר, שראה טעם לפגם בהכללת סעיף זה בחוזה השכירות, בנימוק כי יש בו משום שימוש לרעה בהליכי המשפט (הליך המוגש כאשר אין כלל עילה להגשתו), העבירו לחוות-דעתה של ועדת האתיקה.

חוות דעת הוועדה: ועדת האתיקה של מחוז ת"א ראתה בנושא זה משום סוגיה עקרונית ועל כן העבירה אותו להכרעת ועדת האתיקה שליד הוועד המרכזי של הלשכה.

ועדת האתיקה המרכזית היתה פה אחד בדיעה כי הכללת הסעיף הנ"ל מהווה עבירה על כללי האתיקה המקצועית, בהיבטים שונים, בין השאר מן ההיבט של סעיף 134(א) לכללי האתיקה המקצועית התשמ"ו-1986,

שזו לשונו:

"לא יעלה שורך דין, בין בעל-פה ובין בכתב. טענה שנודחית או משפטי בידו שאינה נכונה".
לדעת הוועדה, אין ספק כי בהגשת תביעת פינוי לבית-משפט - אף שהיא נעשית ב"הסכמה" - בטרם נוצרה כל עילה המצדיקה זאת, יש משום עבירה מפורשת על הוראת הסעיף הנ"ל.

עו"ד כבורר

אין להתיר עיון במסמכי בוררות למי שלא היה צד לה

העובדות: במהלך תביעה כספית בין שני צדדים טען התובע כי מימן את ייצוגו המשפטי של הנתבע בבוררות מסויימת כנגד צד ג' וכי על הנתבע להחזיר לו כספים אלה. ב"כ הנתבע פנה לבורר בבקשה לעיין ולהעתיק את מסמכי הבוררות.

הבורר פנה לוועדת האתיקה בבקשה לקבל חוות דעת, האם הוא רשאי לאפשר גישה למסמכי הבוררות למי שלא היה צד לה.

חוות דעת הוועדה: ועדת האתיקה בדיעה כי עו"ד המשמש כבורר אינו רשאי לאפשר להעתיק או לצלם את מסמכי הבוררות למי שלא היה צד לה, אלא אם כן ניתנה לכך הסכמת הצדדים לבוררות, או על-פי הוראות מבית-המשפט.

קוראים כותבים

"דווקא החברים הוותיקים לא מקפידים על פנייה חברית בפנותם לעמיתיהם הצעירים"

"בגיליון מס' 18 של "עט ואתיקה" הופיע מכתבו של "חבר ותיק", כפי שהוגדר, ובו הוא קובל על כך שחברים אינם מקפידים על הנהוג לפתוח מכתב ב"ח.ג." ולסיימו ב"ב.ח".

תגובת יו"ר ועדת האתיקה, עו"ד עמוס נצר, למכתב זה היתה שזהו "נהוג ראוי" אשר באחרונה "מתרבים החריגים ממנו בעיקר בין חברינו הצעירים ויש מקום להביע מורת רוח...".

"מנסיוני המועט גיליתי שדווקא ותיקים, בפנותם לצעירים, אינם מקפידים על הפניה ה"חברית". אולם דומני כי אין הבדל בין "א.ג." לבין "ח.ג.". שניהם פטולים מצד הנימוס התכתובתי, שכן ראוי לכתוב (כך גורסים המדקדקים) בצורה מלאה: "אדוני הנכבד", "חבר נכבד".

רביב לוי, עו"ד